

■ Ἡρώες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασως

Πέτρος Μαυρομιχάλης*

† 17η Ἰανουαρίου 1876

Ἡγετική μορφή τῆς Μάνης καὶ τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὴν τελευταία εικοσαετία τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν στὸν Ἀγῶνα τοῦ 1821, γόνος τῆς ἱστορικῆς οἰκογένειας τῆς Μάνης, ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης γεννήθηκε στὶς 6 Αὐγούστου 1773 στὸ Λιμένι, ἐπίγειο τῆς Τσίμοβας (σημερινῆς Ἀρεόπολης).

Ἦταν τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ ἑπτὰ παιδιά τοῦ Ἡλία ἢ Πιέρρου Μαυρομιχάλη (1730-1800) καὶ τῆς Αἰκατερίνης Κουτσογρηγοράκη, κόρης ἐπιφανοῦς οἰκογένειας τῆς Μάνης.

Σὲ νεαρὰ ἡλικία νυμφεύθηκε τὴν Ἄννα Μπενάκη, κόρη τοῦ Προεστοῦ τῆς Καλαμάτας Παναγιώτη Μπενάκη, μὲ τὴν ὁποία ἀπέκτησε ἕξι παιδιά, ἦτοι:

- **Ἡλίας** Μαυρομιχάλης (1795-1822), ἀγωνιστῆς τοῦ '21, ὁ ὁποῖος ἔπεσε μαχόμενος στὰ Στύρα Εὐβοίας.
- **Παναγιωτίτσα** Μαυρομιχάλη, σύζυγος τοῦ Δημητρίου Σαχίνη.
- **Γεώργιος** Μαυρομιχάλης (1798-1831), ἀγωνιστῆς τοῦ '21 καὶ δολοφόνος τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια.
- **Ἀναστάσιος** Μαυρομιχάλης (1799-1870), ἀγωνιστῆς τοῦ '21 καὶ πολιτικὸς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι.
- **Ἰωάννης** Μαυρομιχάλης (1804-1825), ἀγωνιστῆς τοῦ '21.
- **Δημήτριος** Μαυρομιχάλης (1809-1882), στρατιωτικὸς καὶ πολιτικὸς.

* * *

Πετρόμπεης
Μαυρομιχάλης.
Έργο του Άνταμ
ντέ Φρίντελ.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του, τὸ 1800, κατώρθωσε νὰ συμφιλιώσῃ τὰ μέλη τῆς οἰκογένειάς του, τὰ ὁποῖα χωρίζαν κάποιες ἀντιθέσεις καὶ νὰ ἐπιβληθῆ ὡς μία ἀπὸ τὶς ἰσχυρότερες φυσιογνωμίες τῆς Μάνης.

Ἀπὸ τὴν ἐφηβικὴ τοῦ ἡλικία διακρίθηκε γιὰ τὴν εὐφυΐα του καὶ τὴν γενναιότητά του καὶ κατὰ τὴν περίοδο τοῦ διωγμοῦ τῶν κλεφτῶν τῆς Πελοποννήσου, στὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα, ἔσωσε πολλοὺς καὶ τοὺς βοήθησε νὰ διαφύγουν στὰ Ἐπτάνησα.

Μετὰ τὴν Συνθήκη τοῦ Τίλσιτ (1807), ὅταν οἱ Γάλλοι κατέλαβαν τὰ Ἐπτάνησα, σὲ συνεργασία μὲ τὸν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, προσπάθησε νὰ προκαλέσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ναπολέοντα γιὰ τὴν προετοιμασία καὶ τὴν ὀργάνωσι ἐξεγέρσεως γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Πελοποννήσου.

Ἡ ἀνάμιξις του στὰ δημόσια δρώμενα τῆς Μάνης καὶ κυρίως ἡ ἐπέμβασις του γιὰ τὴν ἀμβλυνσι τῶν ἀντιθέσεων μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν οἰκογενειῶν τῆς περιοχῆς κατὰ τὴν τελευταία πρὶν ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι δεκαετία, ὑπῆρξε καθοριστικὴ καὶ ἀποκαλυπτικὴ τῶν ἡγετικῶν του προσόντων, τὰ ὁποῖα ἀποδείχθηκαν κυρίως μετὰ τὴν ἀνοδό του στὸ ἀξίωμα τοῦ Μπέη τῆς Μάνης τὸ 1815, ἐξ οὗ καὶ τὸ *Πετρόμπεης*, ὄνομα μὲ τὸ ὁποῖο ἔμεινε γνωστός. **Τὸ** ἀξίωμα αὐτὸ εἶχε θεσμοθετηθῆ ἀπὸ τὴν ὀθωμανικὴ διοίκησι, μετὰ τὸν τερματισμὸ τῶν Ὀρλοφικῶν καὶ τὸ κατεῖχε πάντα ἕνας ἐπιφανὴς Μανιάτης.

Στὴν ἀνοδό του στὸ ἀξίωμα τοῦ Μπάς-Μπογοῦ (Ἡγεμόνα), ὅπως ἦταν ὁ ἐπίσημος τίτλος του, καθοριστικὸς ἦταν ὁ ρόλος ἐνὸς ἐξισλαμισθέντος Μαυρομιχάλη, τοῦ Σουκιούρ Μεχμέτ Μπέη, ποὺ ἦταν ἀνώτατος ἀξιωματικὸς τοῦ ὀθωμανικοῦ ναυτικοῦ.

Ὁ Πετρόμπεης ἀνέλαβε ἐπίσημα τὰ καθήκοντά του στὶς 22 Ἰουνίου 1816 καὶ ἔθεσε ὡς πρωταρχικὸ σκοπὸ του τὴν κατάπαυσι τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, τὴν ἀποκατάστασι τῆς γαλήνης καὶ τῆς εἰρηνικῆς ζωῆς καὶ τὴν καταστολὴ τῆς πειρατείας.

Στὶς 2 Αὐγούστου 1818 ὁ Μαυρομιχάλης μύηθηκε στὴν Φιλικὴ Ἐταιρεία στὶς Κιτριές ἀπὸ τὸν καλαματιανὸ ἔμπορο Κυριαῖκο Καμαρινό, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν Φιλικῶν, τὸν ὁποῖο συνέταξε ὁ Παναγιώτης Σέκερης. **Ἐ**χει, ὁμως, διατυπωθῆ καὶ ἡ ἄποψις, ὅτι ἡ μύησις του ἔγινε ἀπὸ τὸν Ἡλία Χρυσοσπάθη.

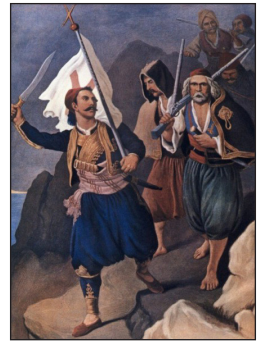
Κατὰ τὸν Σέκερη, ὁ Πετρόμπεης, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ οἰκονομικὴ εἰσφορά του, ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ διαθέσῃ «5.000 γρόσια καὶ εἴκοσι χιλιάδας ὄπλοφόρους πλὴν πτωχοῦς».

Παρὰ τὸν ἀρχικὸ του ἐνθουσιασμό, δυσπιστοῦσε στὶς πληροφορίες τοῦ Περραιβοῦ καὶ τοῦ Παπαφλέσσα γιὰ τὴν ἐνίσχυσι ἀπὸ τὴν Ρωσία καὶ γιὰ τὴν ὑπαρξὶ ἀφθονῶν οἰκονομικῶν μέσων. **Ο**ἱ ἐπιφυλάξεις του ἐνισχύθηκαν μετὰ τὴν δολοφονία τοῦ Καμαρινοῦ, τὸν ὁποῖον εἶχε στείλει νὰ συναντήσῃ τὸν Καποδίστρια, καὶ ἀπὸ τὶς ἀκαρπες προσπάθειές του νὰ λάβῃ ἔγκυρες πληροφορίες ἀπὸ τὴν ἡγεσία τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας.

Όταν, ὅμως, ἔφθασαν στὴν Μάνη οἱ δύο υἱοὶ του, Ἀναστάσιος καὶ Γεώργιος, οἱ ὁποῖοι εἶχαν κρατηθῆ στὴν Κωνσταντινούπολι ὡς ὄμηροι, καὶ διεπίστωσε ὅτι ἡ Ἐπανάστασις εἶχε προετοιμασθῆ ψυχολογικὰ καὶ ὀργανωτικὰ, ἔθεσε τὸν ἑαυτό του στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνος.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἄρχισε τὴν ὀργανωτικὴν προετοιμασία καὶ συνεννοήθηκε μὲ τοὺς προκρίτους τῆς Καλαμάτας γιὰ τὶς ἐνέργειες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς πόλεως. **Σ**τὶς 23 Μαρτίου μὲ δύο χιλιάδες ἐνόπλους κατέλαβε τὴν Καλαμάτα καὶ ἐκδίωξε τὴν τουρκικὴν φρουρά. **Τ**ὴν ἴδια μέρα στὴν ἀπελευθερωμένη πόλι σχηματίσθηκε ἡ «Μεσσηνιακὴ Γερουσία», ἡ πρώτη διοικητικὴ ὀργάνωσις τοῦ ἐπαναστατημένου Ἑλληνισμοῦ. **Α**ὕτῃ ἀπηύθυνε ἀμέσως τὴν ἱστορικὴ Προκήρυξι πρὸς τὶς εὐρωπαϊκὰς Αὐλὰς, μὲ τὴν ὁποία ἐξέθετε τοὺς λόγους πού ὠδήγησαν στὴν Ἐπανάστασι. **Ἀ**λλῃ Προκήρυξι ἀπηύθυνε ὡς Πρόεδρος τῆς «Μεσσηνιακῆς Γερουσίας» ὁ Μαυρομιχάλης πρὸς τοὺς Ἀμερικανούς, τὴν ὁποίαν μὲ τὴν φροντίδα τοῦ Κοραῆ στάλθηκε μεταφρασμένη στὸν φιλέλληνα καθηγητὴ τοῦ Χάρβαρντ Ἐντουαρντ Ἐβερετ καὶ δημοσιεύθηκε στὶς ἀμερικανικὰς ἐφημερίδες.

Μετὰ τὴν ἐναρξὶ τῆς Ἐπανάστασεως καὶ ὡς τὴν Συνέλευσι τῶν Καλτεζῶν (20-26 Μαΐου), τῆς ὁποίας ἐκλέχθηκε Πρόεδρος, ὁ Πετρόμπεης παρέμενε στὴν Μεσσηνία. **Α**πὸ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1821 ἡ ἀνάμιξις του στὰ πολιτικὰ πράγματα ἔγινε ἐντονότερη, ἐνῶ ἀξίολογῆ ὑπῆρξε ἡ συμμετοχὴ του στὶς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις. **Μ**ετὰ τὴν Α' Ἐθνοσυνέλευσι τῆς Ἐπιδάουρου (20 Δεκεμβρίου 1821-16 Ἰανουαρίου 1822), ἐξελέγη Ἀντιπρόεδρος

Ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης μὲ τοὺς ἐπαναστατημένους Ἕλληνας τῆς Μεσσηνίας. Ἔργο τοῦ Πέτερ φὸν Ἔς.

Πετρόμπεης
Μαυρομιχάλης.
Έργο του Χένρι
Τζόν Τζόρτζ
Χέρμπερτ.

του Βουλευτικού Σώματος, Πρόεδρος της Β' Εθνοσυνελεύσεως του Άστρους (10-30 Απριλίου 1823), Πρόεδρος του Βουλευτικού και Πρόεδρος του Έκτελεστικού (10 Μαΐου-31 Δεκεμβρίου 1823).

* * *

Το καλοκαίρι του 1822 άγωνίστηκε εναντίον του Δράμαλη και τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου έσπευσε με περίπου 500 Μανιάτες στο Μεσολόγγι, για να έμποδίση την ενίσχυσι των τουρκικών δυνάμεων, οι οποίες το πολιορκούσαν.

Στην διάρκεια των έμφυλίων διενέξεων (1823-1825) προσεπάθησε επανειλημμένα να φέρη σε συνδιαλλαγή τις αντιμαχόμενες παρατάξεις.

Κατά την εισβολή των Αιγυπτίων του Ίμπραήμ στην Πελοπόννησο (1825) ώργάνωσε την άμυνα της Μάνης, ή οποία απέκρουσε αποτελεσματικά τις έχθρικές επιθέσεις.

Τόν Απρίλιο του 1826 ώρίσθηκε μέλος της «Διοικητικής Έπιτροπής της Ελλάδος», ή οποία κυβένησε την επαναστατημένη Ελλάδα έως τον Απρίλιο του 1827. **Ε**λαβε μέρος στη Γ' Εθνοσυνέλευσι της Τροιζήνας (9 Μαρτίου-5 Μαΐου 1827) και δέχθηκε με ανακούφισι την έκλογή του Καποδίστρια, με την πεποίθησι, ότι θα επανερχόταν ή πειθαρχία και θα έπιτυχανόταν ή συμφιλίωσις των αντιμαχόμενων παρατάξεων. **Π**αρά το γεγονός, όμως, ότι μετά την άφιξι του Καποδίστρια διωρίστηκε μέλος της Προεδρίας του «Πανελληνίου» και μέλος της Γερουσίας, οι φιλικές σχέσεις της οικογένειάς του με τον Κυβερνήτη της Ελλάδος δέν διατηρήθηκαν πολύ.

* * *

Το Πάσχα του 1830, όταν ο αδελφος του Πετρόμπεη, Τζανής ή Κάτσης, στασίασε στην Τσίμοβα εναντίον του Νομάρχη Μεσσηνίας, Ιωάννη Γενοβέλη, ο οποίος έπεδίωκε να έκμηδενίση την έπιρροή των Μαυρομιχαλαίων στην Μάνη, ο Πετρόμπεης υποχρεώθηκε να παραμένη υπό παρακολούθησι στο Ναύπλιο.

Προσφέρθηκε, όμως, να μεταβή στην Μάνη και να έπιβάλη την τάξι. **Ο** Καποδίστριας δέν του έδωσε άδεια και ο Πετρόμπεης δραπέτευσε τον Φεβρουάριο του 1831. **Δ**ιά μέσου της Ζακύνθου προσεπάθησε να φθάση στην Μάνη, αλλά το πλοιάριο, στο όποιο επέβαινε, έξώκειλε λόγω τρικυμίας στο Κατάκωλο, όπου συνελήφθη από τον Κανάρη και φυλακίσθηκε στο Ναύπλιο ως υπόδικος με την κατηγορία της έσχάτης προδοσίας.

Η συνάντησις Μαυρομιχάλη-Καποδίστρια, ή όποία πραγματοποιήθηκε μέ την μεσολάβησι του ρώσου Ναυάρχου Ρίκορντ, δέν εἶχε ἀποτέλεσμα καί ἐπεδείνωσε ἀκόμη περισσότερο τίς σχέσεις τῶν δύο ἀνδρῶν, καθῶς ό Κυβερνήτης συμπεριφέρθηκε περιφρονητικά στόν ὑπερήφανο Μανιάτη.

Η δολοφονία τοῦ Καποδίστρια ἀπό τόν υἱό του Γεώργιο καί τόν ἀδελφό του Κωνσταντίνο (27 Σεπτεμβρίου 1831) ἀπέτελεσε τή δραματική κατάληξι τῆς ἀντιθέσεως Καποδίστρια - Μαυρομιχαλαίων. **Η** ἐκτέλεσις τοῦ υἱοῦ του στίς 11 Ὀκτωβρίου 1831 τόν συνεκλόνησε, καθῶς ἐρχόταν νά προσθέσῃ ἕναν ἀκόμη νεκρό στοὺς ἄλλους τῆς οἰκογένειάς του, οἱ όποιοί εἶχαν πέσει ἡρωϊκῶς στὰ πεδία τῶν μαχῶν.

* * *

Τόν Μάρτιο τοῦ 1832 ἀποφυλακίσθηκε μέ διαταγή τοῦ Αὐγουστίνου Καποδίστρια, ὕστερα ἀπό τήν μεσολάβησι τοῦ γερμανοῦ φιλέλληνα Εἰρηναίου Θειρσίου (Friedrich Thiersch).

Στήν ἀκολουθοῦσα περίοδο, ό Πετρόμπεης μεσολάβησε μεταξὺ τῶν Καποδιστριακῶν καί τῶν «Συνταγματικῶν» γιά τήν ἀποτροπή νέου ἐμφύλιου πολέμου.

Κατά τήν πρώτη περίοδο τῆς βασιλείας τοῦ Ὁθωνος διωρίσθηκε Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικράτειας (1835-1843) καί μετὰ τήν Ἐπανάστασι τῆς 3ης Σεπτεμβρίου πληρεξούσιος Ζυγοῦ (Οἰτύλου) στήν Α΄ Ἐθνική Συνέλευσι (1843-1844).

Ο Πέτρος «Πετρόμπεης» Μαυρομιχάλης ἀπέθανε στίς 17 Ἰανουαρίου 1848 στήν Ἀθήνα. **Η** κηδεία του ἔγινε μέ τιμές ἀντιστρατήγου ἐν ἐνεργείᾳ.

*Πέτρου Μαυρομιχάλη
τοῦ ὑπὲρ τῆς Πίστεως καί τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένου
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσιν,
Αἰωνία ἡ μνήμη!*

(*) Πηγή: <https://www.sansimera.gr/biographies/1420> • Ἐπιμέλ. ἡμετ.